

Műhelyvita a vállalkozás- és kisvállalat-kutatásokról

MTA Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottsága–Magyar Vállalatgazdasági
Kutatásokért Alapítvány, Budapest, 2002. május 29.

A Magyar Kisvállalati Társaság 1990-től tízéves működése során hírleveleivel, kiadványaival, rendezvényeivel, nagyobb konferenciáival a kutatók tapasztalatcseréjét, a kutatási eredmények megismertetését is szolgálta tevékenységi körében. Erre a vállalkozás- és kisvállalat-kutatás területén – mint a legutóbbi, 2000. októberi VII. Ipar- és Vállalatgazdasági Konferencia is jelezte – ma is szükség lenne. Ez adott indítást az MTA Ipar- és Vállalatgazdasági Bizottságának és a Magyar Vállalatgazdasági Kutatásokért Alapítványnak arra, hogy e témakörben a Magyar Tudományos Akadémián az Ipar Műszaki Fejlesztéséért Alapítvány támogatásával egynapos műhelyvitát rendezzen.

A műhelyvitán minden fontosabb érintett kutatóhely képviseltette magát, így elérte fő célját, hogy fórumot teremtsen a hazai a vállalkozás- és kisvállalat-kutatások mai helyzetének megvitatásához.* A tanácskozás első szakaszában 22 kutatóhely mutatta be röviden tevékenységét, kiegészítve tájékoztatójukat.** A műhelyvita második szakaszában kötetlen vita folyt a tájékoztatókból kirajzolódó képről, a hazai kis- és középvállalatok helyzetéről, a további kutatások feladatairól, az együttműködés és a kutatások jobb hasznosításának lehetőségeiről.

A vállalkozás- és kisvállalat-kutatás diszciplináris kereteit, elhatárolását illetően a résztvevők elfogadták azt az említett áttekintésben adott értékelést, hogy a mértékadó kutatók nem vállalják egy ilyen *önálló* diszciplína körvonalainak megrajzolását, inkább nagyon fontos, széles *kutatási területről*, az ennek tárgyát képező rendkívül gazdag *jelenségvilágról*, az erre felkészítő sajátos *oktatási-képzési feladatról* és ezek egybefonódásáról beszélnek. A személyiségi vonásokat és a sokféle szálon kapcsolódó és egymásra ható vállalkozási, szervezeti és környezeti jelenségeket számos diszciplínának kell kutatnia. Ezek egymást kiegészítve más-más összefüggéseket emelnek ki, világítanak meg. A nemzetközi szinten a vállalatindítási, a vállalatdemográfiai, az innovációs és kis- és középvállalat-politikát megalapozó kutatások állnak az előtérben. A vállalatindítások nagy számát, a munkaképes korú népességhez viszonyított magas arányát és a vállalati növekedési pályák segítését ma minden országban kiemelt feladatnak tekintik. Hogy ennek melyek a hatásos eszközei, ezt a kutatások az utóbbi időben főként a vállalkozói típusok, a vállalkozási környezet és a gyorsan növekedő vállalatok jellemzőinek elemzéseivel alapozzák meg.

A hazai kis- és középvállalatok helyzetének megítéléséről a műhelyvitán egybecsengő és ütköző vélemények egyaránt elhangzottak. Egyetértés volt abban, hogy a viszonylag magas vállalatsűrűség mögött – amint erre a KSH jelentése is felhívta a figyelmet – a

* A résztvevők háttéranyagot kaptak kézhez, amely tartalmazta a 1. a kutatóhelyektől begyűjtött tájékoztatókat újabb és tervezett kutatásaikról, fontosabb publikációikról, 2. azt az áttekintést, amely képet adott a vállalkozás- és kisvállalat-kutatások nemzetközi helyzetéről, újabb irányzatairól, eredményeiről (ezt Román Zoltán írta, és a Vezetéstudomány című folyóirat fogja közölni) és 3. ehhez mellékelve a KSH legutóbbi jelentésének (A kis- és középvállalkozások a magyar gazdaságban) 10 oldalas összefoglalóját.

** A 22 kutatóhely között négy akadémiai kutatóintézet, nyolc egyetem tíz egysége (tanszéke, intézete), két főiskola és 6 egyéb státusú intézmény, kutatóhely szerepelt.

másodfoglalkozású és látszatvállalkozások nagy száma húzódik meg. Az innovatív kis- és középvállalatok számát egyesek biztatónak, mások alacsonynak ítélték; a növekedési törekvés ezeknél is igen alacsony fokú. A hazai vállalkozók és a gyors növekedést elérő kis- és középvállalatok jellemzőiről, a hazai kis- és középvállalat-politikáról, az ebben alkalmazott eszközök hatásairól hiányoznak a mélyebb elemzések. Az IPOSZ képviselője szóvá tette, hogy a mikrovállalatok helyzetét kevés kutatás vizsgálja; gyakran az összes vállalatot átfogó kutatások is mellőzik ezt a legnagyobb számú csoportot.

A felszólalásokból egyébként az a kép rajzolódott ki, hogy vállalkozás- és főként kisvállalat-kutatást ma öröndetesen sok kutatóhely végez Magyarországon is, de e kedvező jelenségre árnyékot vet, hogy

- a szokásos kis- és középvállalat-témákkal szemben a kifejezetten vállalkozáskutatás jóval kisebb gyakorisággal folyik,

- a kutatóhelyek között kevés a kapcsolat, ritkán kerül sor a kutatási programok egyeztetésére, a kutatási eredmények nyitott szakmai vitájára, egybevetésére és összegezésére,

- a kutatási pályázatok és támogatások terén is hiányzik az átláthatóság, a kutatások eredményei kevésbé válnak ismertté, és kevésbé hasznosulnak.

A vita során többen felvetették, hogy hasznos lenne egy folyóirat, hírlevél vagy honlap e kutatási területről; több nyitott szakmai konferencia rendezése, ehhez valamilyen szervezeti keret megteremtése. Többen javasoltak külön vitát a kis- és középvállalatok helyzetéről és ennek tükrében a hazai kis- és középvállalat-politikáról, megújításáról; a vállalkozásra különböző szinten felkészítő *oktatás* kérdéseiről.

A nemzetközi és a hazai tapasztalatok alapján Magyarországon is szükség van *vállalkozáserősítő kis- és középvállalat-politikára*, ehhez pedig több *megalapozó* kutatásra. A vállalkozáserősítő programjukba való bekapcsolódást az Európai Unió a jelölt országoktól a kisvállalati chartához való csatlakozásuk után még inkább igényelheti.

V. J.